

Till:
Hässelby-Vällingby
Stadsdelsnämnd
2016-08-25

12:A

Otillåtna bosättningar (Ds 2016:17)

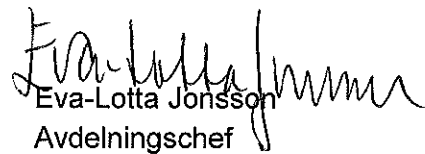
Remiss från kommunstyrelsen, dnr 110-968/2016

Förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remiss från Kommunstyrelsen.

Ulla Thorslund
Stadsdelsdirektör

Eva-Lotta Jonsson
Avdelningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från bland annat Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd med anledning av en remiss om Otillåtna bosättningar (Ds 2016:17).

Regeringen beslutade den 30 september 2015 att ge en utredare i uppdrag att analysera och ge förslag på hur markägarens möjligheter att få handräckning vid otillåtna bosättningar kan förbättras. I uppdraget ingår att beakta intresset av rättssäkerhet i förfarandet, och att lämna fullständiga författningsförslag. Uppdragets författningsförslag innebär förslag till ändringar i socialtjänstförordningen (2001:937) som påverkar nämndens ansvarsområden.

Bilaga

Remiss av Otillåtna bosättningar (Ds 2016:17). Dnr 110-968/2016

Ärendets beredning

Ärendet har utarbetats inom avdelningen för Individ- och familjeomsorg.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från bland annat Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd med anledning av en remiss om Otillåtna bosättningar (Ds 2016:17). Yttrande ska vara Kommunstyrelsen tillhanda den 4 augusti 2016.

Sammanfattning av remissen

Regeringen beslutade den 30 september 2015 att ge en utredare i uppdrag att analysera och ge förslag på hur markägares möjligheter att få handräckning vid otillåtna bosättningar kan förbättras. Maria Åhrling fick i uppdrag att analysera och ge författningsförslag tillsammans med hovrättsassessorn Andreas Gustafsson och i samråd med berörda myndigheter, kommuner och organisationer.

Antal tillfälliga bosättningar som etablerats runt om i landet har ökat kraftigt under senaste åren. I många fall är bosättningarna otillåtna i den bemärkelse att markägaren inte lämnat sitt tillstånd till bosättningen, och där personerna inte heller av en annan anledning, t.ex. med stöd av allemansrätten, har haft rätt att uppehålla sig på platsen. De boende i bosättningarna kommer ofta från något annat EU-land och befinner sig regelmässigt i en både ekonomiskt och socialt utsatt situation.

I utredningen uppmärksammas att möjligheterna för en markägare att få hjälp med att avlägsna en otillåten bosättning måste förbättras. Samtidig som de personer som ska avlägsnas måste garanteras ett rättsäkert förfarande. Frågan hur man ska lösa boendefrågan för utsatta EU-medborgare är svår och ligger utanför promemorian som behandlas i detta remissvar.

Regeringens uppdrag syftar till att förbättra markägarens möjlighet att få handräckning vid otillåtna bosättningar. Den nuvarande lagstiftningen är inte särskilt anpassad för att hantera mycket stora otillåtna boendesättningar. I promemorian föreslås att det ska införas nytt förfarande vid särskild handräckning för att hantera dessa mål – *Avlägsnade*. Flera förslag tar sikte på att göra det lättare och billigare för markägare att använda sig av avlägsnandeförfarandet.

Förslag till nytt förfarande vid särskild handräckning av otillåtna bosättningar – avlägsnande

När någon har bosatt sig på annans mark utan tillåtelse måste det vara möjligt för markägaren att snabbt, enkelt och utan större kostnad kunna få rättelse till stånd. Förutom de insatser som polisen erbjuder, finns möjlighet för markägaren att ansöka om särskild handräckning hos Kronofogdemyndigheten. När det gäller otillåtna bosättningar kan det dock vara kostsamt för markägaren att vända sig till Kronofogdemyndigheten. Det handlar om svårigheter för markägaren att identifiera de personer som finns i bosättningen, något som Kronofogdemyndigheten idag behöver över huvudtaget för att ta upp ansökan till prövning. Även för den svarande framstår förfarandet som otillfredsställande, då dessa personer ofta befinner sig i en mycket utsatt social situation. Att avlägsna dem är därför ofta mycket ingripande. Deras möjlighet att komma till tals i denna typ av mål är begränsande då Kronofogdemyndigheten både kan fatta ett interimistiskt och verkställande beslut utan att svarande i något skede av processen behöver delges.

För att säkerställa att avlägsnandet utgör ett rättsäkert förfarande för de boende föreslås i promemorian att Kronofogdemyndigheten ska göra en *proportionalitetsbedömning*, dvs. hänsyn tas till konsekvenserna vid prövning av ansökan om avlägsnande och verkställighet.

Ansökan om avlägsnande

Förslag: I en ansökan om avlägsnande ska markägaren inte behöva lämna uppgifter om svarandens identitet, om sökande trots rimliga ansträngningar inte har kunnat klarlägga denna. Om sökandes ansträngningar inte anses tillräckliga, ska ansökan avvisas.

På detta sätt undanröjs ett av markägarens största problem med dagens förfarande. Det är dock angeläget att sökande även i ansökan som inte innehåller uppgifter om svarandes identitet lämnar information om svarandes antal, hur länge de befunnit sig på platsen och om ansökan avser barn. Om sökande saknar uppgifter om svaranden, ska svarande i samband med att han eller hon föreläggs att yttra sig över ansökan, även uppmanas att lämna uppgifter om sig själv.

I utredningen föreslås även att om markägaren i sin ansökan identifierat de boende, ska Kronofogdemyndighetens avgörande få

verkställas även mot en tredje man, t.ex. journalist eller demonstrant som uppehåller sig på platsen, om den tredje mannen saknar fog att motsätta sig verkställigheten.

Kostnader i avlägsnandemål

Förslag: När ett avgörande ska verkställas tas en grundavgift om 600 kr för varje person som ska avlägsnas. Eftersom det normalt är många personer som ska avlägsnas blir kostnaden ofta stor. För att sänka denna kostnad föreslås en grundavgift om 5 000 kr.

Därtill föreslås att markägarens ansvar för kostnader för verkställighet ska begränsas genom att de inte ska behöva svara för kostnader för förvaring av de boendes egendom eller andra åtgärder som väsentligen avser att skydda dem mot förlust. Inte heller ska markägaren svara för kostnader som uppkommer när Kronofogdemyndigheten säljer eller förstör egendom som tillhör de boende. Vidare föreslås att svarande som inte är identifierad inte heller ska ansvara för förrättningskostnader utan det är markägaren som får ansvara för dessa kostnader.

Förslag till ändring i socialtjänstförordningen (2001:937)

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

4 §

När socialnämnden har fått en underrättelse enligt 16 kap. 2 § utskökningsförordningen (1981:981) om tiden för en avhysning, *skall* nämnden samma dag sända en bekräftelse av mottagandet till *Kronofogdemyndigheten*. *I* bekräftelsen *skall det anges* vem som är ansvarig handläggare vid socialnämnden.

När socialnämnden har fått en underrättelse enligt 16 kap. 2 *eller 7 c §§* utskökningsförordningen (1981:981) om tiden för en avhysning *eller avlägsnande*, *ska* nämnden samma dag sända en bekräftelse av mottagaandet till *Kronofogdemyndigheten*. *När det gäller avhysning ska bekräftelsen innehålla uppgift om* vem om är ansvarig handläggare vid socialnämnden.

En kopia av bekräftelsen *skall* sändas till den som avhysningen avser.

Vid *avhysning* ska en kopia av bekräftelsen sändas till den som avhysningen avser.

Hässelby - Vällingby
stadsdelsförvaltning
Individ- och familjeomsorg

Hässelby torg 20-22 Box 3424
165 23 Hässelby
Telefon 08 508 04 153
Växel 08 508 04 000
jessica.ingrid.persson@stockholm.se
stockholm.se

Denna förordning är föreslagen att träda ikraft den 1 april 2017.

För att socialnämnden ska kunna fullgöra sitt yttersta ansvar som att, förebygga, erbjuda stödsatser eller vidta åtgärder till skydd för

barn som befinner sig i otillåtna boende är det av största vikt att nämnden har kännedom om att det finns barn i bosättningen.

När en ansökan om avlägsnande har gjorts (summariska processen), ska Kronofogdemyndigheten underrätta socialnämnden i den kommun där avlägsnandet enligt ansökan ska ske. Av underrättelsen ska särskilt framgå om ansökan avser barn. På så sätt får socialnämnden i tidigt skede upplysning av förekomsten av otillåten bosättning och om det särskilt avser barn. En sådan underrättelse kan uppmärksamma nämnden på att det kan finnas barn som kan fara illa på platsen och förbereda nämnden på att antal ansökningar om nödbistånd tillfälligt kan komma att öka.

Vidare är det av vikt att socialnämnden underrättas tiden för förrättningen (utsökningsprocessen). Det vill säga tiden för när avlägsnande ska ske. För att minska risken att socialnämnden inte nås av underrättelsen ska socialnämnden samma dag bekräfta mottagandet av underrättelsen till Kronofogdemyndigheten. Socialnämnden behöver däremot inte krävas att i bekräftelsen ange vem som ansvarig handläggare, något som krävs när socialnämnden får underrättelse om en avhyrning.

Proportionalitetsbedömning

Förslag: Kronofogdemyndigheten ska göra en proportionalitetsbedömning vid prövning av om en ansökan avlägsnande ska bifallas.

Vid bedömning av om en åtgärd är proportionerlig bör hänsyn tas till konsekvenserna av avlägsnande och risken för att personerna blir hemlösa. Som utgångspunkt måste dock gälla att en markägare ska återfå besittningen till mark som någon annan har tagit i anspråk utan tillåtelse. Europadomstolen har också framhållit att rätten till skydd för hemmet i artikel 8 inte innebär någon skyldighet för konventionsstaterna att tolerera ett otillåtet besittningstagande under obegränsad tid och att en person som har tagit annans mark i besittning utan tillåtelse, inte kan räkna med att få stanna kvar på platsen.

Hässelby - Vällingby
stadsdelsförvaltning
Individ- och familjeomsorg

Hässelby torg 20-22 Box 3424
165 23 Hässelby
Telefon 08 508 04 153
Växel 08 508 04 000
jessica.ingrid.persson@stockholm.se
stockholm.se

Förvaltningens synpunkter

Utredningen är omfattande och förvaltningen begränsar synpunkterna till de delar som föreslås innebära förändringar i kommunens ansvar.

I utredningen föreslås nytt förfarande vid särskild handräckning av otillåtna bosättningar – *avlägsnande*, vilket förenklar markägarens möjlighet att enkelt och snabbt återfå besittning till sin mark.

I utredningen föreslås dessutom att Kronofogdemyndigheten *ska* underrätta socialnämnden dels när en ansökan om avlägsnande gjorts i den summariska processen, dels om tiden för förrättningen. Förvaltningen instämmer att författningsförslaget möjliggör och säkerställer för socialnämnden att i tidigt skede bli upplyst om personer som kan vara i behov av stöd från socialnämnden. Framförallt säkerställer denna nya form att *barn* uppmärksammas i förfarandet och uppmärksammar även nämnden att det kan finnas barn i bosättningen som riskerar att fara illa.

Förvaltningen menar att den samlade förslaget som berör socialnämndens verksamhetsområde tillförsäkrar att *barnperspektivet* beaktas under processen i större uträkning än vad som är fallet idag, och ställer sig positivt inställd bakom förslaget.

Ekonomiska konsekvenser

Enligt utredningen innebär förslaget inte ekonomiska konsekvenser för kommunerna. Därför att underrättelseskyldigheten inte innebär att socialnämndens ansvar på något sätt utvidgas i förhållande till vad som gäller idag.

I utredningens bedöms att kommunens kostnader för att i egenskap av markägare vända sig till Kronofogdemyndigheten för att få hjälp att avlägsna en otillåten bosättning blir lägre. Med anledning att grundavgiften föreslås sänkas till 5 000 kr, sänks kostnaden för markägaren men även kommunen. Under 2015 stod kommunerna t.ex. för 60 procent (motsvarande 200 000 kr) av kostnaden vid handräckning. Förvaltningen ställer sig positivt bakom utredningens förslag.

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden föreslår besluta att som svar på remissen överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen